

Reňkli rewolýusiýa: AKP

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Reňkli rewolýusiýa: AKP REŇKLI REWOLÝUSIÝA: AKP

2001-nji ýylyň 14-nji awgustynda Adalat we Galkynyş partiýasy guruldy.

Şu güne çenli üstünde kän durulmaýan perspektiwa bilen partiýanyň gurulşyny-taryhy köklerini öwrenmekçi:

Globallaşmagyň ideologiyasy neoliberalizm togsanynjy ýyllaryň ahyrynda dünýäniň dürli ýerlerinde «reňkli rewolýusiýalar» aldawyny syýasat sahnasyna girizdi!

Ilkibaşda Bolgariýa (1997), Horwatiýa (2000), Serbiýa (2000), Gürjüstan (2003), Ukraina (2004) ýaly ýurtlarda reňkli rewolýusiýalar «bägül», «mämişi», «pyrtykal», «mahmal», «läle» ýaly göz boýaýjy demokratik talaplar bilen dünýäniň 86 ýurdunda durmuşa geçirildi. Iň soňky gezek «Arap bahary» bilen orta atyldy...

ABŞ-nyň prezidenti Jorj Buş 2005-nji ýyl Yragyň başyna salan

wakalary üçin «Mor rewolýusiýa» adalgasyny ulandy!

ABŞ-nyň önbaşçylygy we goldawy bilen «reňkli rewolýusiýalar» 1990-njy ýyllaryň soňunda toparlanmaga başlady. Mysal üçin, Serbiýadaky «Otpor» 1998-nji ýylyň 10-njy oktýabrynda guruldy. Iki ýylyň dowamynda Miloşewiçiň häkimiýetini ýykmağa ukyply güýje öwrüldi...

Belarusdaky «Jinsi rewolýusiýasy» ýaly sözde raýat-jemgyýetçilik hereketleri käbir ýurtlarda şowsuzlyga uçrady...

Sözümiň başyna gaýdyp geler bolsam, AKP «reňkli rewolýusiýa» maksatnamasydymy?

* * *

1980-nji ýylyň 12-nji sentýabr döwlet agdarylyşygy «jemgyýetde egin-eşik gözden geçirişini» çap etdi. Jemgyýetçilik edaralaryna aýal-gyzlaryň bürenjekli girip-çykmagy gadagan edildi.

Aradan ýyllar geçdi... Umuman hukuk kadalary arkaly hakyňy talap etmek wagtyň geçmegi bilen demonstrasiýalara öwrüldi. Mysal üçin, 1997-nji ýylda Leýla Şahine ýa-da Abdylly Gülüň aýaly Haýrünnisa Güle bürenjeklidigi sebäpli ýokary okuw jaýynda kynçylyk döredilmegi ýaly bolup geçenler ýokary okuw jaýlarynda bu boýunça kemsidilmelere uçraýanlaryň nägileliklerini artdyrdy. Meselem, 1998-nji ýylyň 11-nji sentýabrynda 31 şäherde «Ynanja hormat, pikire erkinlik üçin el-ele» halkasy emele geldi.

Türkiýäniň üns merkezinde kemsidilmelere uçran gyz talyplaryň demonstrasiýasy bardy. «Söz azatlygyny» talap edýärdiler...

Talyplaryň 1968-nji ýylda başlan synpy häsiýetli ykdysady üýtgeşme inisiatiwalary togsanynjy ýyllarda neoliberalizme kybap getirilip, diňe aýratynlyga (identičnost) esaslanýan protestlere öwrüldi. Raýat ytagatsyzlyk merkezli demonstrasiýa repertuarlary şol döwür başlan «reňkli rewolýusiýa» protestleri bilen birmeňzeşdi!

Netijede AKP (işçi hereketlerinden başgasyna) köpçülikleýin nägileliklere beleň berdi...

* * *

AKP syýasata «täzelikçiler» ady bilen çykdy. Antikapitalistik

Milli Görüş «köynegi» üýtgedildi. Neoliberalizmiň «täse konserwatiwligi-neoliberalizm» oňlandy.

Türk syýasy sistemasynda düýpli üýtgeşmeleri geçirmekçidiler. Bu düýpli syýasy özgerişligiň özeninde «ikinji respublika» bardy. Bu «demokratik konserwatiwlik» ady astynda «raýat-jemgyýetçilik» talaby bilen «harby wekilçiligiň» soňuna nokat goýjak üýtgeşmedi.

Dünýewilik respublikan döwrebaplaşmagyň baglanyşyklylygynda problemalaşdyryldy. Esaslandyryjy gymmatlyklar we esaslandyryjy Atatürk gözden düşürilmäge dyrjaşyldy. «Demokratiýalaşma» sözi dillerden düşmedi... Hamana çekilen kynçylyklaryň düýp sebäbi merkeziýetçi-kollektiwleýin nasional döwletdi!

Täze ykdysady-syýasy maksatnamada döwlet güýji kontrollyk astyna alynmalydy we daşardan karz almalar bilen importa (daşardan satyn alynýan önümlere) esaslanýan sarp edijilik maksat edinilýärdi. Ýagny:

AKP 1980-nji ýylyň 24-nji ýanwaryndaky kararlar bilen başlan, Çillerdir Kemal Derwiş bilen dowam eden bazara gönükdirilen neoliberal strukturalaýyn kybaplaşdyрма prosesine ygrarly bolup galmalydy. Sosial döwlet hususylaşdyrmalar bilen biçilmelidi...

Çiller aýtмышlaýyn «iň soňky kommunistik döwlet bolan Türkiýe Respublikasy» ahyrynda ýykylmalydy...

Içerki we daşarky syýasatda ABŞ-na we ÝB-ne doly eýerilmelidi. Gepi uzatmagyň ne hajaty bar, «köne Türkiýe» – Täze Türkiýe» çekişmesi orta atyldy. Netijede 23 ýylda nämeleriň bolup geçendigini özüňiz gowy bilýärsiňiz...

Başdaky meselä gaýdyp geler bolsak (FETÖ-çep liberal bileleşikli) AKP gurulyşly «reňkli rewolýusiýa» maksatnamasydymy? Hawa, şeýledi.

23 ýaşly AKP kem-kemden «reňkli rewolýusiýa» prosesinden üzňeleşme döwrüni başdan geçirdi. Emma aýlanyp-dolanyp ýene neoliberalizmiň gujagyna oturdy...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetisi, 15.08.2024 ý. Publisistika